

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Komentarz

Tom III

Artykuły 506–729

redakcja naukowa Tadeusz Wiśniewski

Helena Ciepła, Henryk Dolecki, Tadeusz Domińczyk
Dariusz Dończyk, Agnieszka Góra-Błaszczkowska, Antoni Górski
Józef Iwulski, Andrzej Jakubecki, Iwona Koper, Grzegorz Misiurek
Tomasz Radkiewicz, Zbigniew Strus, Monika Strus-Wołos
Michał Tomalak, Tadeusz Żyznowski

KOMENTARZE

Helena Ciepla – doktor nauk prawnych; sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku; wykładowca Uczelni Łazarskiego w Warszawie; autorka i współautorka cenionych komentarzy do Kodeksu cywilnego, Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz przepisów o księgach wieczystych i hipotece, a także wielu innych publikacji z tych dziedzin.

Henryk Dolecki – doktor habilitowany nauk prawnych; profesor w Wyższej Szkole Administracji Publicznej w Szczecinie; sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego w stanie spoczynku; autor wielu publikacji, w tym komentarzy, monografii, rozpraw, artykułów, glos i recenzji.

Tadeusz Domińczyk (1936–2017) – sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku.

Dariusz Dończyk – sędzia Sądu Najwyższego, przewodniczący Wydziału w Izbie Cywilnej, autor publikacji z zakresu prawa cywilnego materialnego.

Agnieszka Góra-Błaszczkowska – doktor habilitowany nauk prawnych; profesor Akademii Sztuki Wojennej w Warszawie; sędzia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego; autorka i współautorka komentarzy i innych publikacji dotyczących postępowania cywilnego.

Antoni Górski – sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku, w latach 2010–2014 przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa, autor publikacji z zakresu prawa cywilnego materialnego i procesowego.

Józef Iwułski – sędzia Sądu Najwyższego, od 2016 r. Prezes SN kierujący Izbą Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, autor wielu publikacji z zakresu prawa pracy oraz postępowania cywilnego.

Andrzej Jakubecki – profesor doktor habilitowany nauk prawnych; kierownik Katedry Postępowania Cywilnego i Międzynarodowego Prawa Handlowego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; autor i współautor komentarzy do Kodeksu postępowania cywilnego oraz wielu innych publikacji z zakresu postępowania cywilnego, w tym prawa arbitrażowego.

Iwona Koper – sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku.

Grzegorz Misiurek – sędzia Sądu Najwyższego, przewodniczący Wydziału w Izbie Cywilnej.

Tomasz Radkiewicz – doktor nauk prawnych, sędzia Sądu Okręgowego w Szczecinie, adiunkt w Wyższej Szkole Administracji Publicznej w Szczecinie, wykładowca Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury w Krakowie, autor publikacji z zakresu postępowania cywilnego.

Zbigniew Strus – sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku, współautor komentarzy i autor licznych artykułów z dziedziny prawa cywilnego materialnego i procesowego, wieloletni wykładowca na szkoleniach dla sędziów i innych zawodów prawniczych.

Monika Strus-Wołos – doktor nauk prawnych, adwokat, autorka i współautorka komentarzy i wielu innych publikacji z dziedziny prawa cywilnego i gospodarczego.

Michał Tomalak – doktor nauk prawnych, adwokat, autor publikacji z dziedziny prawa cywilnego materialnego i procesowego oraz z zakresu arbitrażu.

Tadeusz Żyznowski – sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku, autor i współautor komentarzy oraz opracowań z zakresu prawa cywilnego materialnego i postępowania cywilnego.

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Komentarz

Tom III

Artykuły 506–729

redakcja naukowa Tadeusz Wiśniewski

Helena Ciepła, Henryk Dolecki, Tadeusz Domińczyk
Dariusz Dończyk, Agnieszka Góra-Błaszczkowska, Antoni Górski
Józef Iwulski, Andrzej Jakubecki, Iwona Koper, Grzegorz Misiurek
Tomasz Radkiewicz, Zbigniew Strus, Monika Strus-Wołos
Michał Tomalak, Tadeusz Żyznowski

KOMENTARZE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 stycznia 2021 r.

Recenzent
Prof. dr hab. Łukasz Błaszczak

Wydawca
Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący
Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Komentarze do poszczególnych artykułów napisali:

Helena Ciepła: art. 626¹–626¹³

Henryk Dolecki, aktualizacja Tomasz Radkiewicz: art. 590–598

Tadeusz Domińczyk, aktualizacja Michał Tomalak: art. 694¹–694⁸

Agnieszka Góra-Błaszczkowska: art. 506–543, 568–589

Antoni Górski: art. 544–560¹, 606–626

Józef Iwulski: art. 691¹⁰–691¹¹

Andrzej Jakubecki: art. 691¹–691⁹

Iwona Koper, aktualizacja Dariusz Dończyk: art. 561–567⁵

Grzegorz Misiurek: art. 692–693²², 716–729

Zbigniew Strus, aktualizacja Monika Strus-Wołos: art. 598¹–605

Monika Strus-Wołos: art. 560²–560¹²

Tadeusz Żyznowski: art. 627–691

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8187-992-7

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

USTAWA

z dnia 17 listopada 1964 r.

Kodeks postępowania cywilnego

(Dz.U. z 2020 r. poz. 1575; zm.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1578)

CZĘŚĆ PIERWSZA

Postępowanie rozpoznawcze

KSIĘGA DRUGA

Postępowanie nieprocesowe

TYTUŁ I

Przepisy ogólne

Literatura: A.M. Arkuszewska, *Referendarz sądowy w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2011; A.M. Arkuszewska, *Środki zaskarżenia czynności procesowych referendarza sądowego w sądowym postępowaniu administracyjnym*, M. Praw. 2013/14; B. Bładowski, *Środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2008; J. Bodio, *Uczestnicy postępowania w sprawach dotyczących władzy rodzicielskiej* [w:] *Pro Scientia Iuridica*, red. M. Chrzanowski, A. Przyborowska-Klimczak, P. Sendeki, Lublin 2014; J. Bodio, *Uczestnicy postępowania w sprawach o przysposobienie* [w:] *Aequitas sequitur legem. Księga jubileuszowa z okazji 75. urodzin profesora Andrzeja Zielińskiego*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, G. Jędrejek, Warszawa 2014; J. Bodio, *Status dziecka jako uczestnika postępowania nieprocesowego*, Warszawa 2019; W. Broniewicz, *W kwestii stanowiska prawnego kuratora*, „Palestra” 1968/6; W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2008; H. Dolecki, *Sytuacja prawna małoletniego w postępowaniu przed sądem opiekuńczym w sprawach dotyczących władzy rodzicielskiej*, „Nowe Prawo” 1976/11; H. Dolecki, *Ingerencja sądu opiekuńczego w wykonywanie władzy rodzicielskiej*, Warszawa 1983; H. Dolecki, *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 2013; E. Gapska, J. Studzińska, *Postępowanie nieprocesowe*, Warszawa 2017; E. Gniewek, *Wnioskodawca i uczestnicy postępowania wieczystoksięgowego*, „Rejent” 2005/9; A. Góra-Błaszczkowska, *Postanowienia sądu podlegające rozpoznaniu przez sąd drugiej instancji w trybie artykułu 380 k.p.c.*, „Palestra” 1999/9–10; A. Góra-Błaszczkowska, *Postanowienia sądu pierwszej instancji w procesie cywilnym*, Warszawa 2002; A. Góra-Błaszczkowska, *Zasada równości stron w procesie cywilnym*, Warszawa 2008; A. Góra-Błaszczkowska, *Nieistniejące orzeczenia – kilka uwag na temat praktycznych konsekwencji uznania orzeczenia za nieistniejące* [w:] *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych*, red. H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2009; J. Górski, *Orzekanie o kosztach postępowania nieprocesowego* [w:] *Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, t. 1, red. J. Gudowski, K. Weitz,

Warszawa 2011; B. Gudowska, *Zainteresowany, czyli kłopot (uwagi o art. 477¹ k.p.c.)* [w:] *Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, t. 1, red. J. Gudowski, K. Weitz, Warszawa 2011; H. Haak, *Ochrona prawna udzielana przez sąd opiekuńczy*, Toruń 2002; H. Haak, *Postępowanie wykonawcze w sprawach opiekuńczych – wybrane zagadnienia* [w:] *Proces cywilny. Nauka – kodyfikacja – praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik, Warszawa 2012; J. Jagieła, *Postępowanie w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką (stadium wykonawcze)*, M. Praw. 2003/6; J. Jagieła, *Tymczasowa ochrona prawna w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2007; J. Jankowski, *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego mocą ustawy z 4.7.2019 (cz. 3, Postępowanie uproszczone, postępowanie nieprocesowe, postępowanie zabezpieczające, postępowanie egzekucyjne)*, M. Praw. 2019/22; G. Jędrejek, *Skład sądu w sprawie o zmianę zawartą w wyroku rozwodowym orzeczenia o władzy rodzicielskiej (art. 509 k.p.c.)*, „*Studia Prawnicze KUL*” 2009/4; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1a, *Komentarz. Art. 1–424¹*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2020; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1b, *Komentarz. Art. 425–729*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2020; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze*, red. T. Ereciński, Warszawa 2009; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz. Art. 506–1217*, red. T. Szanciło, Warszawa 2019; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3, *Komentarz. Art. 425–729*, red. A. Marciniak, Warszawa 2020; *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, red. Z. Resich, W. Siedlecki, Warszawa 1975; *Kodeks postępowania cywilnego, koszty sądowe w sprawach cywilnych, dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym, przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 1 i 2, red. T. Zembrzuski, Warszawa 2020; K. Korzan, *Postępowanie nieprocesowe*, Warszawa 2004; J. Krajewski, *Wznowienie postępowania według nowego k.p.c.*, PiP 1967/7; K. Lubiński, *Istota i charakter prawny działalności sądu w postępowaniu nieprocesowym*, Toruń 1985; M. Malczyk-Herdzina, *Sprawa o zmianę zawartą w wyroku rozwodowym orzeczenia o władzy rodzicielskiej*, M. Praw. 2008/8; K. Markiewicz, *Postać i charakter prawny czynności sądu, podejmowanych na podstawie art. 569 § 2 k.p.c.* [w:] *Proces cywilny. Nauka – kodyfikacja – praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik, Warszawa 2012; K. Markiewicz, *Zasady orzekania w postępowaniu nieprocesowym*, Warszawa 2013; A. Maziarz-Charuza, *Skarga na orzeczenie referendarza sądowego po nowelizacji z dnia 2 marca 2006 r.*, PS 2007/10; A. Miączyński, *Skuteczność orzeczeń w postępowaniu cywilnym*, Kraków 1974; J. Policzkiewicz, W. Siedlecki, E. Wengerek, *Postępowanie nieprocesowe*, Warszawa 1980; P. Rylski, *Dopuszczalność postępowania pojednawczego w sprawach przekazanych do rozpoznania w trybie nieprocesowym*, PPC 2011/1; P. Rylski, *Pozycja ustrojowa i procesowa referendarza sądowego w postępowaniu cywilnym*, „*Prawo w Działaniu. Sprawy Cywilne*” 2011/10; P. Rylski, *Cofnięcie wniosku wraz ze zrzeczeniem się roszczenia w postępowaniu nieprocesowym*, PPC 2013/2; P. Rylski, *Uczestnik postępowania nieprocesowego – zagadnienia konstrukcyjne*, Warszawa 2017; P. Rylski, *O nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z 4.07.2019 r. w ogólności*, „*Palestra*” 2019/11–12; A. Sadza, *Stwierdzenie przez referendarza sądowego zasadności skargi wniesionej na jego własne postanowienie*, PPC 2020/4; M. Sawczuk, *Wznowienie postępowania cywilnego*, Warszawa 1970; W. Siedlecki, *Nieważność procesu cywilnego*, Warszawa 1965; W. Siedlecki, Z. Świeboda, *Postępowanie nieprocesowe*, Warszawa 2001; J. Sobkowski, *Istota prawa do wysłuchania przez sąd uczestnika postępowania nieprocesowego w RFN* [w:] *Symbolae Vitoldo Broniewicz dedicatiae. Księga pamiątkowa ku czci Witolda Broniewicza*, red. A. Marciniak, Łódź 1998; A. Stempniak, *Spis inwentarza – wybrane aspekty postępowania*, cz. 2, M. Praw. 2012/6; *System prawa procesowego cywilnego*, red. W. Berutowicz, t. 2, *Postępowanie rozpoznawcze przed sądami pierwszej instancji*, red. Z. Resich, Ossolineum 1987; *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 3, cz. 1, *Środki zaskarżenia*, red. J. Gudowski, Warszawa 2013; Z. Świeboda, *Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego. Część druga. Postępowania zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 2004; T. Wiśniewski, *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2009; T. Wiśniewski, *Czy potrzebne są zmiany w systemie środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym?*, PPC 2011/2; T. Zembrzuski, *Odwolawczy charakter skargi na orzeczenie referendarza sądowego*, M. Praw. 2014/3; T. Zembrzuski, *Zaskarżanie orzeczeń incydentalnych wydanych po raz pierwszy w toku instancji (uwagi na tle wyroku Trybunału Konstytucyjnego)*, PS 2007/9; T. Zembrzuski, *Orzekanie o zmianie zawartego w wyroku rozwodowym rozstrzygnięcia o miejscu pobytu dziecka a ograniczenie władzy rodzicielskiej*, M. Praw. 2011/19; A. Zieliński, *Sporządzanie środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2009.

Uwagi wstępne

1. Postępowanie nieprocesowe jest drugim, obok procesu, zasadniczym trybem postępowania cywilnego. W trybie tego postępowania realizuje się nie tylko zasadnicza funkcja postępowania cywilnego, którą jest urzeczywistnianie norm prawnych indywidualno-konkretnych w zakresie prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego, lecz także funkcja polegająca na wydawaniu zarządzeń, zwolnień i zezwoleń, mających znaczenie prawne, jak i funkcja dokumentacyjno-rejestrowa postępowania cywilnego (na ten temat zob. szczegółowo np. W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2008, s. 30).
2. Przekazanie spraw na drogę postępowania nieprocesowego wynika z kilku względów: dla niektórych rodzajów spraw, np. opiekuńczych czy spadkowych, postępowanie nieprocesowe jest bardziej odpowiednie ze względu na zasady rządzące tym postępowaniem. Istnieją pewne sprawy, które nie mogłyby być rozpoznawane w procesie ze względu na brak przymiotu dwustronności, jak np. sprawy o uznanie za zmarłego czy też sprawy rejestrowe. O przekazaniu określonych spraw na drogę postępowania nieprocesowego decydują także względy historyczne: chociaż dane sprawy nadawałyby się na drogę procesu, należą do postępowania nieprocesowego, jak np. sprawy o rozgraniczenie nieruchomości czy sprawy o zniesienie współwłasności (W. Broniewicz, *Postępowanie...*, s. 311).
3. Przepisy o procesie mają odpowiednie zastosowanie do postępowania nieprocesowego. W myśl art. 13 § 2 przepisy o procesie stosuje się odpowiednio do innych rodzajów postępowań unormowanych, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. Zatem stosując przepisy księgi drugiej Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym, należy mieć na uwadze konieczność równoczesnego, odpowiedniego stosowania przepisów o procesie, oczywiście z uwzględnieniem różnic zachodzących pomiędzy tymi dwoma trybami postępowania.
4. Według J. Nowackiego („*Odpowiednie*” stosowanie przepisów prawa, PiP 1964/3, s. 368 oraz 370–371) „odpowiednie” stosowanie przepisów regulujących inny stosunek prawny jest możliwe, o ile chodzi o stosunki:
 - 1) które prawodawca chce w ten sam czy w podobny sposób rozstrzygać,
 - 2) które w ogóle mogą być unormowane przy pomocy tych samych przepisów prawa,
 - 3) które tym samym w jakimś przynajmniej stopniu wykazują podobieństwo.

Odpowiednie stosowanie odnośnych przepisów prawa nie jest czynnością o jednolitym charakterze. Można wyodrębnić trzy grupy przypadków, różne ze względu na uzyskiwany efekt czy rezultat, gdy jakieś przepisy są odpowiednio stosowane. Do pierwszej grupy należą przypadki, gdy odnośne przepisy prawa bez żadnych zmian w ich dyspo-

zycji mają być i bywają zresztą stosowane do drugiego zakresu odniesienia. Do drugiej grupy będą należały te przypadki, gdy odnośne przepisy, które mają być stosowane odpowiednio, będą stosowane z pewnymi zmianami. Konieczność dostosowania dyspozycji, tzn. wprowadzenia w niej pewnych zmian, powstaje tylko w tych przypadkach, gdy prawodawca w jakiś generalny sposób wymienia przepisy, które mają być odpowiednio stosowane. Do trzeciej grupy będą należały wszystkie te przepisy prawa, które w ogóle nie mogą być i nie bywają stosowane do drugiego zakresu odniesienia, głównie ze względu na ich bezprzedmiotowość bądź też ze względu na ich całkowitą sprzeczność z przepisami ustanowionymi dla tych stosunków, do których miałyby być stosowane odpowiednio. W każdym jednak z przepisów zaliczonych do dwóch pierwszych grup przynajmniej część hipotezy każdego z nich ulega zmianie.

Wprost do postępowania nieprocesowego mają zastosowanie przepisy ogólne o składzie sądu i o czynnościach procesowych, o postępowaniu dowodowym, pełnomocnictwie, zwolnieniu od kosztów, sprostowaniu, uzupełnieniu i wykładni orzeczeń, o terminach, doręczeniach, o postępowaniu związanym z zaskarżaniem orzeczeń sądowych.

Odpowiednio, tj. z modyfikacjami wynikającymi ze specyfiki postępowania nieprocesowego, stosuje się przepisy o zawieszeniu i umorzeniu postępowania, o udziale prokuratora i organizacji pozarządowych. Orzeczenia w postępowaniu nieprocesowym wydawane są w postaci postanowień, z tym że orzeczeniem co do istoty sprawy jest również wpis (np. do księgi wieczystej – art. 626⁸ § 3).

Nie mają zastosowania w postępowaniu nieprocesowym przepisy o współuczestnictwie, kwestia wielopodmiotowości w tym postępowaniu objęta jest bowiem regulacją art. 510 (postanowienie SN z 2.02.2012 r. II CSK 290/11, LEX nr 1131120). Z uwagi na treść art. 513 w postępowaniu nieprocesowym nie obowiązuje art. 177 § 1 pkt 5, normujący zawieszenie postępowania jako sankcję za niestawiennictwo stron na rozprawę. Nie mają też zastosowania przepisy o wyrokowaniu zaocznym.

5. Cechą postępowania nieprocesowego jest duża różnorodność rozpoznawanych nim spraw. Są to zarówno sprawy z zakresu prawa osobowego (art. 526–543), jak i sprawy z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego i kurateli (art. 561–605), sprawy z zakresu prawa rzeczowego (art. 606–626¹³), spadkowego (art. 627–691), z zakresu przepisów o przedsiębiorstwach państwowych i samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego (art. 691¹–691⁹), sprawy depozytowe (art. 692–693²²) oraz postępowanie rejestrowe (art. 694¹–694⁸). Ponadto przepisy o postępowaniu nieprocesowym stosuje się do wielu spraw, uregulowanych w ustawach szczególnych. Przykładem jest art. 36 p.a.s.c. Co do zasady przepisy ustaw pozakodeksowych wyraźnie regulują, które sprawy rozpoznawane są w postępowaniu nieprocesowym. Ze względu na nieprecyzyjność norm praw-

nych zdarzają się czasami trudności w ustaleniu, w jakim postępowaniu dana sprawa powinna być rozpoznawana.

6. Podstawową różnicą pomiędzy omawianymi trybami postępowania cywilnego jest możliwość wszczęcia postępowania nieprocesowego z urzędu. Proces może zostać wszczęty wyłącznie wniesieniem pozwu. Wszczęcie postępowania nieprocesowego z urzędu nastąpić może tylko w sprawach wskazanych przez ustawodawcę. Z urzędu sąd może np. uchylić postanowienie orzekające uznanie za zmarłego albo stwierdzające zgon (art. 541 § 1), wszcząć postępowanie w sprawach opiekuńczych (art. 570), zabezpieczyć spadek (art. 635 § 1). Jeżeli ustawa przewiduje dokonanie pewnych czynności procesowych wyłącznie przez sąd z urzędu (np. art. 543 lub 569 § 2), wówczas złożenie ewentualnego „wniosku” o dokonanie tych czynności może tylko stanowić przyczynę podjęcia przez sąd czynności z urzędu.
7. Kolejną różnicą między oboma trybami postępowania jest ta, że proces cechuje się dwustronnością, podczas gdy postępowanie nieprocesowe może toczyć się z udziałem jednego tylko uczestnika. Nie zmienia to oceny, że nie zawsze sprawy w nim rozpoznawane są, jak sugerowałaby jego historyczna nazwa, niesporne: przykładem są sprawy o rozgraniczenie nieruchomości, wywołujące najczęściej olbrzymie spory i emocje między uczestnikami postępowania.
8. Większość spraw toczących się w postępowaniu nieprocesowym rozpoznawanych jest na posiedzeniu, niebędącym rozprawą (zob. art. 514 § 1). Zgodnie z art. 514 § 2 sąd może bez wzywania zainteresowanych do udziału w sprawie oddalić wnioski na posiedzeniu niejawnym, jeżeli z jego treści wynika oczywisty brak uprawnienia wnioskodawcy.
9. Co do składu sądu orzekającego w postępowaniu nieprocesowym obowiązuje zasada z art. 47 § 1, że w pierwszej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Przepisami szczególnymi, zamieszczonymi w przepisach o postępowaniu nieprocesowym, są: art. 509, w myśl którego sprawy o przysposobienie w pierwszej instancji sąd rozpoznaje w składzie jednego sędziego i dwóch ławników, oraz art. 544 § 1, na podstawie którego sprawy o ubezwłasnowolnienie należą do właściwości sądów okręgowych, które rozpoznają je w składzie trzech sędziów zawodowych. Zatem sprawy niewymienione w przepisach szczególnych, np. art. 509 i 544 § 1, rozpoznawane są w składzie jednego sędziego zawodowego.
10. Jakkolwiek w postępowaniu nieprocesowym tak samo jak w procesie rozumiane są pojęcia zdolności sądowej i procesowej, w pewnych wypadkach postępowanie nieprocesowe przyznaje zdolność procesową osobom, które w procesie tej zdolności byłyby pozbawione. W myśl art. 560 § 1 do zaskarżania postanowień uprawniony jest sam ubezwłasnowolniony nawet wówczas, gdy ustanowiony został doradca tymczasowy

albo kurator. Zgodnie z treścią art. 559 § 3 z wnioskiem o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia może wystąpić także osoba ubezwłasnowolniona.

W myśl art. 573 § 1 osoba pozostająca pod władzą rodzicielską, opieką albo kuratelą ma zdolność do podejmowania czynności w postępowaniu dotyczącym jej osoby, chyba że nie ma zdolności do czynności prawnych.

W art. 560 § 2 ustawodawca jeszcze dalej rozwinął szczególne uprawnienia osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie. Otóż do środków odwoławczych wnoszonych przez osobę, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, nie stosuje się art. 368. Środka odwoławczego wniesionego przez osobę, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, nie odrzuca się z powodu nieusunięcia braków formalnych.

11. Zgodnie z art. 689 w jednym postępowaniu mogą być połączone sprawy o dział spadku i o zniesienie współwłasności, jeżeli cały majątek spadkowy lub poszczególne rzeczy wchodzące w jego skład stanowią współwłasność z innego tytułu niż dziedziczenie.

W pozostałych sprawach kumulacja dopuszczalna jest na zasadach ogólnych, tj. na mocy art. 191 w zw. z art. 13 § 2. Kumulacja będzie jednak wchodzić w grę, gdy mamy do czynienia z tym samym rodzajem postępowania. Obligatoryjna kumulacja roszczeń ma miejsce w sytuacji z art. 618, zgodnie z którym w postępowaniu o zniesienie współwłasności sąd rozstrzyga także spory o prawo żądania zniesienia współwłasności i o prawo własności, jak również wzajemne roszczenia współwłaścicieli z tytułu posiadania rzeczy. Przepis art. 618 ma też zastosowanie w postępowaniu działowym, na mocy art. 688. Wszystkie roszczenia wyszczególnione w art. 686 powinny być zatem dochodzone łącznie w tym postępowaniu.

12. W postępowaniu nieprocesowym szczegółowo uregulowano uprawnienia referendarzy, którzy mogą orzekać w sprawach wymienionych w art. 509¹. W myśl § 1 tego przepisu, mogą oni dokonywać czynności w postępowaniu wieczystoksięgowym. Ponadto referendarze sądowi mogą dokonywać czynności w postępowaniach dotyczących rejestrów i ewidencji prowadzonych przez sądy, z wyjątkiem przygotowania i prowadzenia rozprawy, odmowy wpisu partii politycznej do ewidencji, wykreślenia wpisu partii politycznej z ewidencji oraz zawieszenia wydawania dziennika lub czasopisma (§ 2); w sprawach z zakresu prawa spadkowego, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy, zabezpieczenia spadku oraz przesłuchania świadków testamentu ustnego (§ 3); w sprawach depozytowych, z wyłączeniem spraw o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu (§ 4).
13. W przepisach postępowania nieprocesowego ustawodawca posługuje się terminem „wysłuchanie”, którego nie można utożsamiać z dowodem z przesłuchania stron, ure-

Tom III komentarza pod redakcją naukową prof. dr. hab. Tadeusza Wiśniewskiego obejmuje art. 506–729 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, regulujące tematykę postępowania nieprocesowego oraz w razie zaginięcia lub zniszczenia akt. Zawiera omówienie wszystkich zmian w Kodeksie, które miały miejsce w ostatnich latach.

Autorzy – wybitni przedstawiciele praktyki prawniczej i nauki – prezentują w szerokim zakresie nowelizację przepisów Kodeksu postępowania cywilnego dotyczące m.in.:

- nowych instrumentów procesowych, które mogą zostać użyte wobec osób stosujących przemoc w rodzinie;
- możliwości zażądania przez pracownika w postępowaniu nieprocesowym ustalenia uprawnienia do otrzymania świadectwa pracy oraz sprostowania tego świadectwa;
- nowego pojęcia „sprawa rejestrowa” oraz innych doniosłych zmian w przepisach kodeksowych i okołokodeksowych regulujących postępowanie rejestrowe, w szczególności w kierunku jego elektroniczacji.

Komentowane zagadnienia zostały mocno osadzone w judykaturze. Poglądy doktryny są przedstawiane szeroko, z zaznaczeniem kwestii budzących kontrowersje. Autorzy, postrzegając omawiane instytucje przez pryzmat potrzeb cywilistycznej praktyki prawniczej, nie poprzestają jednak na ukazywaniu problemów, ale poszukują właściwej interpretacji przepisów i proponują możliwe rozwiązania.

Publikacja jest przeznaczona przede wszystkim dla sędziów, adwokatów, radców prawnych, komorników sądowych oraz aplikantów tych zawodów prawniczych. Nie brak w niej również rozważań mogących zainteresować przedstawicieli doktryny.

Tadeusz Wiśniewski – profesor doktor habilitowany nauk prawnych, sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku (w czynnej służbie tego Sądu w latach 1990–2016), profesor zwyczajny w Kolegium Prawa Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie, członek Rady Naukowej Instytutu Nauk Prawnych PAN, autor wielu publikacji z zakresu postępowania cywilnego i prawa cywilnego materialnego.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL